

העלון יוצא לעילוי נשמת מדיאנה נג'מה בת חנינה לבית זדאן ע"ה, ובעלה מקיקץ כצאני בר רחל ע"ה

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז שליט"א

בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח" רחוב הרב עזריאל 43 ב"ב. בשעה 22:00

בית נאמן

מוצאי שבת פרשת "שלח-לך", כ"ז סיון התשע"ח

נושאי השיעור:

א. הרמב"ם ותשובותיו בהלכה. ב. מרן הגאון הראש"ל רבנו מרדכי אליהו זצוק"ל. ג. "שעון שבת" בשבת. ד. "כלל פיתגורס" בגמרא ובהלכה. ה. ריבוע של תפלין שהשתפף מעט. ו. איך לפסק "ברכנו בברכה המשולשת בתורה הכתובה".

ניתן לשמוע בשידור ישיר את שיעורו של מרן שליט"א בערוץ קול ברמה. או ב'קול נאמן': 079-9-367-367 או ב'קול בית נאמן': 079-9270505

מהדורות שונות של תשובות הרמב"ם

א. שבוע טוב ומבורך! כמה מהדורות יש לתשובות הרמב"ם. המהדורה הראשונה שבהם זה **שו"ת "פאר הדור"**, ולא הרמב"ם בעצמו קרא לספרו ככה (יש אנשים מתים על השטויות האלה... פאר הדור וגאון הדור ומופת הדור, אבל הכל שטויות והבלים), אלא מי שערך את התשובות ותירגם אותם מערבית לעברית. והוא **רבי מרדכי תמה**, שהיה בן דורו של הרב חיד"א². ולפעמים אתה מוצא שם לשון מליצה, אבל הרמב"ם לא כותב בלשון כזאת, אלא זה מעשה המתרגם³. אח"כ נדפסה מהדורה אחרת בשנת תרי"ט, וזה מה שיש לי כאן "מהדורת לייפציג", שזה ליפסיא⁴. הבן איש חי היתה לו המהדורה הזאת, והוא מזכיר את התשובות האלה בפרשת בלק לגבי יין נסך (ש"ב אות א'). אח"כ היתה מהדורה אחרת, **"מהדורת פריימן ירושלים תרצ"ד"**, של הרב אברהם פריימן, שהיה תלמיד חכם גדול, ונרצח בהר הצופים בירושלים בזמן הפרעות שם. הרב עובדיה ע"ה היתה לו המהדורה הזאת (ושם בסיומן מ"ז נדפסה לראשונה התשובה שלא לעמוד בקריאת עשרת הדברות, כי לפני כן אף אחד לא ראה את התשובה הזאת). המהדורה האחרונה והמושלמת, **"מהדורת בלאו"**, של הרב יהושע בלאו⁵. זו עבודה של כמה אנשים ביחד, שבקיאם בשפה ערבית ובהלכה ובראשונים, ועשו שלושה-ארבעה כרכים של תשובות הרמב"ם. ואח"כ יצאה שוב מהדורת "פאר הדור" (הנזכרת),

של הרב דוד יוסף שליט"א. אבל חסר שם כי זה רק התשובות פאר הדור בלבד, אלא שהוא הוסיף להם הרבה הערות, כי לפעמים המתרגמים הרב תמה והרב בלאו וכו' לא משתנים ביניהם, אז הוא מעיר את זה שם⁶.

אפילו חירף איני מרגיש ולא מקפיד על זה

ב. כמה פעמים דיברנו על הרמב"ם, שאמר: לא אכפת לי אפילו שידברו עלי (בעלון מס' 115 הערה 10, ובעלון הקודם אות ט). וזה נמצא בתשובותיו, במכתב לדיין מאלכסנדריא רבי פנחס בר משולם (אגרות הרמב"ם סימן ק"מ ליפסיא). אני קורא מתוך המהדורה שיש לי⁷, ומן הסתם הכל אותו נוסח כי קרוב לודאי שזה נכתב בעברית. וככה הלשון שלו: **אפילו שמעתי באזני, וידעתי בוודאי שאדם פלוני התכבד בקלוני, ובעט בדברי, אפילו חירף, איני מרגיש ולא מקפיד על זה, אלא אמחול ואסלח**. זה אופי מיוחד, שאפילו יבעטו בדבריו ויחרפוהו לא אכפת לו. ובאמת הם חירפו את הרמב"ם, אולי בחייו פחות אבל אחר פטירתו הותרה הרצועה, וכל אחד כותב נגדו מה שרוצה⁸.

6. [כאן מרן שליט"א ביקש שביאו לו את הרמקול ביד והוסיף:] רבי יהודה הלוי אומר **"מיד ליד אפחד לכל צייד"** (מבחר השירה העברית עמ' קע"א), ואני אומר לכל נייד... פעם הרב עובדיה ע"ה היה בדרשה, ופתאום נפל הרמקול, פעם ראשונה החזירו אותו, פעם שניה החזירו אותו. ובפעם השלישית אמר להם: "האומר מודים מודים משתקין אותו" (ברכות פ"ה מ"ג)... לא רוצה יותר לדבר עם הרמקול... 7. אל תביאו לי ספרים אחרים, כי אין לי איפה לשים אותם. וכל אחד ששומע שאין לי ספר מסויים למחר מתעיר עלי ספרים, אין לי כח לזה.

8. האחרון שכתב דברים נגד הרמב"ם, זה היה רפאל הלפרין ז"ל שמסכן לא ידע מה הוא כותב, והדפיס ספר **"תור הזהב והשמד"**. "תור הזהב" זו התקופה שהיהודים היו בספרד, והיו חיים בתענוג שאין כמוהו בעולם. וכתוב בבית יוסף (סי' ש"ח) שבזמנו של הרמב"ם ז"ל היו מגדלים צביים בבית. וגם היו שרים ונגידים ומנהלי חשבונות ושרי האוצר ורופאים של המלך וכו'. אבל הוא כתב תור הזהב "והשמד", להלומר יהודי ספרד השתמדו, מתני? אחרי מאות שנים שהנוצרים הכריחו אותם. והוא כאילו תולה הכל בהרמב"ם ובפילוסופיא שלו. אבל לא כותבים ככה, אתה יודע כמה אלפים ורבות לומדים בהרמב"ם? אתה יודע כמה בזכותו התחילו ללמוד גמרא? אחרי שקראתי את הספר שלו, לא יכולתי לישון שני לילות בגלל זה. ויום אחד שפכתי את לבי, וכתבתי מאמר **"למען הרמב"ם לא אחשה"**, פורסם בחוברת אור תורה (תשרי תשנ"ג ס' ח'), וכמה חכמים ביקשו להדפיס אותו בירחונים שלהם (ועיין ספר קובץ מאמרים עמ' ס"ז). ומאז הספר של הלפרין נגנז ונעלם (ואחרי כמה שנים אולי הוציאו אותו שוב). אדם צריך לדעת מה הוא כותב, אתה מאשים את הרמב"ם על הדבר הזה? הרי הרמב"ם הוא שכתב איך לנהוג בתופעות של השמד, מה לעשות בכל דבר כזה, ושהערבים לא עובדי עבודה זרה וכו' (בתשובותיו דפוס ליפסיא סי' ק"ס), מה אתה רוצה ממנו? אלו הלכות פסוקות. אנתנו סומכים על הרמב"ם בכל התורה כולה, ואתה אומר שבגלל הרמב"ם הספרדים

1. שמענו את השיר **"בבואי אליך אל"**, המחבר של השיר **"חיים סלמן"**. הוא אומר שם **"מוסר דינים והלכות"**, וכי אין גמרא אין הרמב"ם אין כלום?! גם דינים והלכות היינו הך. "מוסר" זה חשוב מאד, והרמב"ם הקדים הלכות דעות שזה הלכות מדות ודרך ארץ לפני הלכות תלמוד תורה, כי אדם שאין לו מוסר הוא מסכן. אבל אפשר לומר **"מוסר גמרא והלכות"**, כי בגמרא יש עיון והבנה ואילו הלכות יבשות זה תמצית של הגמרא. לכן צריך ללמוד גם את זה, וכשלומדים גמרא לא אחרת. 2. הוא מזכיר אותו בספר מעגל טוב (עמ' 122), וכותב "חרמ"ת", זה ראשי תיבות חכם רבי מרדכי תמה. והוא רמז בפסוק "זאתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלקים" (שמות י"ח כ"א), תחזה מכל העם ראשי תיבות תמה. 3. פעם מצאתי כתוב בלשון השאלה (בסיומן קל"ב) על שפחה אם התגירה כדין או לא: **ונשים לו שם**, למה עשה גרשיים? כי יש פסוק כזה **"ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה"** (מלכים ב', ד' י). והעורך הפך ש"ן שמאלית לש"י"ן מינית. אבל הרמב"ם לא כותב ככה, אלא שהיה כתוב בערבית והוא תירגם לעברית ככה. 4. "לייפציג" זה עיר מסחר, ולפעמים בעל חיי אדם היה נוסע לשם. ומספרים סיפורים שם על "זייגר" - שעון באידיש. שאחד ביקש מאביו שיקנה לו שעון, הם נסעו ביחד וראו מישהו מוכר שעון. שאל הבן: למה לא תקנה ממנו? אמר לו: זה יקר, עוד מעט נגיע ללייפציג עיר מסחר ונקנה לך בחצי מחיר. 5. ואי אפשר להאמין שהוא מופיע בתורה: "ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא ראשי תיבות בלאו, **הלחם בעמלק** הכוונה להלחם בשפה של הערבים (ואמנם הם לא עמלק, אבל יש להם אותן התכונות שלו), והוא נלחם בהם והוציא בלעם מפיהם.

עיצוב גרפי: האל 050-2738858

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
19:11	20:29	21:05
19:29	20:31	21:02
19:20	20:33	21:03
19:26	20:29	21:00

לקבלת העלון: baith.neheman@gmail.com

כל הזכויות שמורות ל"עיל" מכון אור צדיקים של "מוסד תורת חכמת רחמי ברכיה

עורכים: הר"ג אביחי טעון, שלום דרעי, משה חדאר שליט"א עריכה וביקורת: הר"ג רבי אלעד עידאן שליט"א

ענבי הגפן בענבי הגפן דבר הרב ומתקבל
 מזל טוב ללידתו הדגול הר"ג
רבי הלל סתהון שליט"א ראש ישיבת "מגן דוד" בני ברק
 להגלי נישואי בתו מב"ת ענב"ג ר' שאול כהן נר"ו
 יהי הבית בית נאמן בישראל. אמן.

לרפואה שלמה
דוד בן אורידה חדאד
 לרפואה שלמה
חיה בת אורידה
 לרפואה שלמה
רבקה חיה
 בת חנינה אסנת
 לרפואת
יוסף חי כהן
 בן מסעודה
 לעילוי נשמת
אסתר איתנה בת שרה ע"ה
 לעילוי נשמת
שרה בת כמנה למשפחת קבנן
 לעילוי נשמת
סיתי אלישבע ז"ל
 בת רחל שתחיה

הרב מרדכי אליהו - הר"ם במז"ל

ג. השבוע היה יום הפטירה של הגאון **רבי מרדכי אליהו זצ"ל**, כ"ה בסיון תש"ע (לפני שמונה שנים). לפעמים הוא היה הולך אל החזון איש ע"ה, והוא שואל אותו: איך קוראים לך? ועונה לו: מרדכי בן מזל, אומר לו החזון איש: **הרם במזל**. מה הכוונה? הר"ם ראשי תיבות הרב מרדכי, במז"ל זה **בן מזל**. מי זה הר"ם במז"ל? זה הרמב"ם. כאשר הטור מביא את הרמב"ם, לפעמים הוא כותב "הר"ם במז"ל", כלומר הרמב"ם ז"ל, למה כותב ככה? כי אומרים שהיה לו מזל גדול. והרשב"ץ התבטא עליו ככה (ח"א סי' קמ"ז)? למה אני אומר את זה? כי יש חכמים בעיניהם שחושבים שהרמב"ם היה עני, שהרי כתוב באגרותיו שאחיו רבי דוד היה מפרנס אותו, עד נפגע אחיו נסע באניה בלב ים הודו ומסכן טבע שם, וא"כ משמע שהרמב"ם היה עני (עי' בספר מגדולי ישראל ח"א עמ' ע"ג). איזו חכמה עצומה... כל זה היה לפני שהרמב"ם היה רופא המלך אז היה סומך על אחיו שיביא לו פרנסה, וכאשר קרה לאחיו מה שקרה התחיל ללמוד רפואה. אבא ע"ה מספר על רופא אחד בתונס "טביב שמאמה"¹⁰, שלמד רפואה בצרפת בשנות השלושים (שנת תר"ץ), ובא לרובע היהודי בתונס. אבל שם לא היו צריכים אותו, כי אם היתה להם בעיה היו הולכים לנשים שעושות כישופים ומשביעות את השדים. מה עשה? ישב ברחוב ואמר "אנא טביב", אני רופא! באו אליו אנשים עם כאב ראש וכאב עיניים או אזניים וכדו', והוא נותן להם "רצפט". לאט לאט ראו שהתרופות שלו מועילות, והתחילו לבוא אליו הרבה. הוא פתח קלניקה, והיה רופא טוב מאד¹¹. אותו דבר היה הרמב"ם להבדיל (כי הרופא הנ"ל לא היה כ"כ שומר שבת). וכי כשנעשה רופא המלך היה עני ומחזר על הפתחים?! לא יעלה על הדעת דבר כזה.

דורש טוב לעמו

ד. הרמב"ם היה רופא המלך, ואחרי הצהריים יושב בבית ומקבל מאות אנשים, וכתב: **בשבועה, אני שוכב במטה ואנשים באים והולכים עד השעה השניה מהלילה** (כלומר שעה שמונה בלילה). הוא היה רופא בהתנדבות ולא היו צריכים לשלם לו על זה. רק שהיתה שם קופה, מי שרוצה מכניס שם כסף, ומי שלא רוצה אומר לו: אדוני הרופא, אין לי מה לשלם, ה' ישלם לך. ככה היה הרמב"ם. האופי הזה נמצא גם אצל רבי מרדכי אליהו ע"ה, שהיה בעל חסד ומעריך כל אדם, ואין אצלו נעשו נוצרים? זה לא נכון. ואם היה דבר כזה בימי השואה, שהיו אומרים ליהודים שמי שימיר את דתו לנוצרי יינצל, מי יודע כמה אלפים ורבבות היו מתנצרים?! אבל שם אמרו להם שזה גזע וכו' ואין להם ברירה אחרת. לכן אדם צריך להיזהר מאד שלא לדבר מלים כאלה.

9. הוא כתב שם: אני הייתי רופא בספרד, וכשהגעתי לאלג'יר ראיתי כולם טפשים, שאלו אותי: מה עבודתך? אמרתי להם: רופא, והתפלאו: הרי מה שנגזר על האדם ככה יהיה לו (הם היו חיים עם הערבים שאומרים "לא הרוב מן אל מפתוב", כלומר אי אפשר לברוח מהגזירה), אם נגזר עליו שיבריא אז הוא יבריא בלעדיך ותעזוב אותנו, ואם נגזר על האדם שימות, וכי אתה מחיה מתים?! רק הקב"ה עושה את זה. אמרתי להם: כתוב "מכאן שנתנה התורה רשות לרופא לרפאת" (בבא קמא פ"ה ע"א), אמרו לו: התורה נתנה רשות **בחנם**. חזק וברוך... לכן לא היתה לו ברירה, ואמר להם: אני רב תלמיד חכם, אמרו לו: באמת חסר לנו רב כאן, "ויאמר עשו יש לי רב" מצויין, ואם אין לך רב אז "יהי לך אשר לך" (ע"פ בראשית ל"ג ט'), לך מכאן. אבל לא קל לחלוק על הרמב"ם (פ"ג מהלכות ת"ת ה"י) ולקבל שכר על התורה, ולכן הרשב"ץ כתב שבע תשובות (ח"א סימנים קמ"ב-קמ"ח) שמותר לקבל שכר בעד הוראה ולימוד תורה, כי הרב לא יכול לפסוק מהשרוול אלא צריך לפתוח ספרים, ולפעמים כותב תשובות ארוכות (הרשב"א היה קצור יותר, והוא התחיל להאריך בתשובות שלו). ואיך אפשר לכתוב תשובות כאלה בלי זמן? באוריר? א"כ זה הפרנסה שלו. ועוד אמר שם (סימן קמ"ז): הרמב"ם לא רצה לקבל כסף מהתורה, בגלל שהיה לו מזל והוא היה רופא של המלך, ואילו אני בעיר הזאת אין לי מזל ואני לא רופא של המלך, מה אעשה?!

10. היום כותבים "סממה", או שכותבים יותר גרוע "שממה" לשון ציה ושממה. אבל לא כותבים ככה, אלא שמאמה. וכעל שממרות כהונה כותב **"קאיד נשים שמאמה"**.
 11. **סבא ע"ה** היה הולך אליו. ובשל שהרופא נפטר (כנראה נפטר עבדו כי קיבל מחלה מאחד החולים שטיפל בהם), סבא אמר שהיה אדם טוב, והיה כל שבוע קורא פרק "יש מעליך" למנוחתו.

הבדל בין אדם שומר תורה לאדם שאינו שומר תורה. הברכות שלו היו מתקיימות, וכמה סיפורים עליו בדבר הזה, בספר "אביהם של ישראל" ששה כרכים. הספר הראשון שהופיע עליו זה ספר **"דורש טוב לעמו"** שערך המזכיר שלו **רבי זעפריני שליט"א**, ומשם התחלנו להכיר את האיש ואת שיחו, כי היה צנוע מאד ולא מספר כלום. ושם כתובים עליו סיפורים מיוחדים במינם¹².

כיבד את כולם וכולם נהגו ממנו עצה ותושיה

ה. הרב היה הראשון שעשה שלום בין אשכנזים לספרדים, כי תמיד היו בישראל שני רבנים "הראשון לציון" ו"הרב הראשי לישראל". ויש כאלה שעושים פלפול בזה: הספרדי הוא ראשון לציון והרב הראשי, והאשכנזי הוא ראש הרבנים, ומתעקשים שיכתבו על הרב שלהם "ראש הרבנים". אבל מה ההבדל ביניהם?! וכי "הרב הראשי לישראל" זה לא מספיק?! הרב הראשי וראש הרבנים זה היינו הך. בדרך כלל יד האשכנזי היתה על העליונה, ותמיד כשהיו ויכוחים בהלכה ובכל מיני דברים הוא היה קובע בזה, כי הספרדי עשינו לו טובה שהכנסנו אותו... ובאמת זה היה הפוך, כי הראשונים לציון התחילו לפני יותר משלוש מאות שנה, ואילו הרב הראשי האשכנזי התחיל מאוחר, לפני מאה שנה לא יותר. אבל ככה היה תמיד. ובא הרב מרדכי אליהו והפך את היוצרות בזה, והוא הראשון שנערץ בעיני האשכנזים לא פחות מהרב האשכנזי, והיו האשכנזים מעריכים אותו והולכים אליו על כל דבר שהיה להם. וגם היה מכבד מאד את הרב האשכנזי הרב אברהם שפירא¹³.

שיילחמו עם מרן, לא אתי

ו. הרב היה נערץ ואהוב אצל כולם, חילונים וחרדים וחסידים ואשכנזים כאחד. בהלוויתו הלכו למעלה ממאה אלף איש, גם אנשים חרדים וגם חילוניים וגם מזרחונים עם כיפה סרוגה. כשהחרדים שואלים את המזרחונים: מי הביא אתכם לכאן? עונים להם: הוא קירב אותנו אליכם, וכשהם שואלים את החרדים: מי הביא אתכם לכאן? עונים להם: הוא קירב גם את החילונים אלינו. **ולא תחשבו שהיה אהוב על כולם בגלל שהיה מוותר בהלכה, כי באמת לא היה מוותר בכלל**. למשל מרן (י"ד סי' קי"ג ס"ז) פסק שהמשגיח היהודי צריך לשים את הסיר על האש, והרב עובדיה ע"ה (שו"ת יחוה דעת ח"ה סי' נ"ד) אומר שלפעמים זה לא בידינו, ולא נוכל לומר שלא לאכול את האוכל הזה, לכן אפשר להקל לפי ספק

12. בספר הזה (ואולי באחד הכרכים של אביהם של ישראל) כתוב סיפור כזה: פעם אדם חילוני שעובד בביטחון התקשר למזכיר, ואמר לו שהוא חולה במחלה, וכל הרופאים התייאשו ואמרו שאין להם עוד מה לעשות. והוא שואל אותו: שמענו שאולי הרב שלך יכול לעזור, אפשר שהרב יבוא אלי? המזכיר שאל את הרב, ואמר לו: תגיד לו שאנחנו באים אליו, ותקבע לו שעה. הם הגיעו לשם, ואשתו של החולה היתה לבושה לא צנוע, אז המזכיר אמר לרב שלא כדאי להכנס בגלל זה, אמר לו הרב: **נתמקד בבעיה, יהודי חולה צריכים לעזור לו, אל תסתכל בדברים אחרים**. הם נכנסו לחדר, ואמר לו החולה: אתה אחרון, אם אתה יכול לעזור טוב, ואם לא - אז כמוך כמו כולם. הרב בירך אותו, ואחרי כמה דקות אמר לו "שלום" וחזר לביתו. אחרי כמה ימים, אותו אדם התקשר למזכיר הרב זעפריני, ואמר לו: הרב שלכם מנחש ומכשיף? מה הוא עשה לי?! הוציא לי את המחלה מ"הקישקע" (מה זה קישקע באידיש? מעיים), אני מרגיש טוב, איך הוא עשה את זה?! זה משהו מפליא. מישהו אחר שעושה עשירות מזה מספרים עליו סיפורים עד השמים, אבל הוא בצניעות, ובשבילו העיקר שהוא מרגיש טוב ב"ה.

13. אומרים שפעם אחת הם הלכו לחול'ל, ובירכו עליהם "שחלק מחמתו ליראיו". **הרב שפירא ע"ה** אמר: זו ברכה לבטלה, מה אתם מבלבלים את המחז?! ואילו הרב **מרדכי אליהו ע"ה** אמר: "אמן ואמן". אח"כ שאלו אותו: הרב שפירא אומר ברכה לבטלה ואתה אומר אמן ואמן?! ותרתי למה לי? אמר להם: לא באתי להשלים מה שאמר הרב שפירא, אלא יש שני פירושים למלה "אמן", יש שפירושה **אמת ויש שפירושה כן יהי רצון** (ואני מצאתי דבר פלא: אמת גימטריא כן יהי רצון, כי "אמן" כוללת שני הפירושים האלה. וגם בתפלה לפעמים מכוונים אמת ולפעמים מכוונים כן יהי רצון). ואני אמרתי "אמן ואמן", כלומר על הרב שפירא כיוונתי **אמת** כי זה מגיע לו, ועליו כיוונתי **כן יהי רצון** כי זה לא מגיע לי הלואי ואגיע לזה. איזו ענוה, איזו חכמה, ואיזו זכות, שלא לומר על הברכה שהיא ברכה לבטלה, אלא לענות עליה אמן כפולה.

לא החזיק מעמד שנתיים¹⁷. "פרסומת" אותיות פרס-מות או ספר-מות. צריך לברוח מזה. וכל זמן שאנשים לא יבינו את זה יש להם בעיה.

"מי זה מעלים עצה בלי דעת"

ט. כותבים עלי שאני מיקל בהלכות טהרת המשפחה ומחמיר בהלכות שבת. למה? כי העולם לא יודעים כלום, ואצלם הכל הולך ע"פ דעת הרב עובדיה, אם הרב באיזה ענין אומר מותר ואתה אומר אסור אז אתה מחמיר, ואם הרב אומר אסור ואתה אומר מותר אז אתה מיקל. ובאמת אני לא היקלתי בהלכות טהרת המשפחה. רק שהיה מעשה מיוחד, שהבעל היה מאיים על אשתו ונענשים שניהם בכרת. והרב טוביאיס שליט"א שאל אותי על זה, ונתתי עצה שלא ייכשלו בכרת דאורייתא¹⁸. אני הזכרתי את כל זה (במבוא למשנה ברורה ח"ג עמ' 28), אלא שמסלפים את הדברים שלי. אחרי שכתבתי את המכתב הזה, מצאתי את העצה הזאת בספר טהרת הבית (ח"א עמ' ל"ב) בשם שו"ת בית אבי (ח"ג ס' קכ"ח). אבל לא אכפת להם, והם כותבים שאני מיקל בהלכות טהרה, איפה אני מיקל!?

לא תגע בו יד

י. ומה אני מחמיר בהלכות שבת? למשל הרב מתיר להזיז בשעון שבת קדימה ואחורה בתנאים מסויימים, ומי שירצה לדעת את התנאים, יפתח שו"ת יביע אומר ח"ג (חאו"ח סימן י"ח). וצריך להיזהר שלא יעבור על הכללים שם, כי אז נחשב שמדליק בידים. אבל כשתתן דבר כזה להמוני העם, הם לא יזהרו בזה כי אין להם סבלנות, וממילא יעשו הכל הפוך. ואם קרה לאדם שהזיז את השעון לא נכון, יאמרו לו שאין בעיה בזה, כי זה דבר שאינו מתכוין והלכה כרבי שמעון ומותר וכו'. וככה לאט לאט כל האיסורים נעשו מותרים בשבת. לכן אני אומר שזה נאמר במקרים מסויימים דחוקים, ולא הלכה לכל אחד ואחד. ומצאתי תנא (שהוא "מהנדס") דמסייע לי הרב ישראל רוזן¹⁹, שכתב ספרים בנושאים האלה, וכתב שם שלא כדאי למסור את הדברים האלה ביד ההמון, כי הם לא יכולים לזכור את כל זה, ולכן לא לנגוע בשעון שבת. נקודה. **אנחנו לא משתמשים בשעון שבת בכלל.** וראיתי אנשים שבגלל "שעון שבת" בלבד עשו חרבן²⁰. **אבל מי שמשתמש לפחות לא יגלוש יותר מדי ולא יגע בו**

17. אותו דבר הישיבה שלנו, כל זמן שהיו עושים את ההילולא במקום צנוע באולמי "נאות ירושלים", שהיו שם מאתיים וחמשים איש בלבד, זה היה טוב (שם דיברתי על הרמב"ם, והיתה לי הצלחה גדולה בזה. אחד ראה את חבירו שמקשיב לי, אז לקח את המננה שלו והוא נשאר בלי אוכל...). אח"כ עשו חמש מאות איש ואלף ואלפיים איש וכו'. עד שהיום העיתונאים אין להם מה לעשות, וכותבים: "ההילולא הכי גדולה במזרח התיכון", ועל המשא שלי כותבים "המשא המרכזי", למה? כי יש לנו בחור אחד שפעם למד בישיבה, והוא מבא לשם את כל הדוקטורים והפרופסורים והשרים ואפילו ח"כ דרוזי (שאמר "אני אלחם בעד השבת", ומיד אחרי ההילולא נעשה שר בלי תיק, ואמרתי לו: שר בלי תיק ראשי תיבות שבת. אח"כ נעשה "שר התקשורת". אבל התקשורת היום לא שוה פרוטה, כי אתה שולח מכתב בדואר של עשרים וארבע שעות ורק אחרי חודשיים זה מגיע אליך. צריך לכתוב "עשרים וארבעה חודשים" לא שעות). אבל אני לא אוהב את זה, "בתוך עמי אנכי יושבת" (מלכים ב', ד' י"ג), ומספיק לי להיות שם רבע שעה-עשרים דקות, אבל היום אני צריך לשבת ארבע שעות שם, עם יסורי תופת. אנשים לא מבינים את זה, אבל הפוך, כמה שפחות פרסום ככה יותר בריא, ולא רק לי אלא גם לישיבה, כי הכסף גיע מלמעלה גם בלי זה.

18. הרב טוביאיס אמר לי "הוא רוצח", כלומר לא סתם חילוני אלא רוצח. ולכן כשמעתיקים את הדברים שלי וכותבים שהתרת חילוני, זה לא נכון, כי התרתי לרוצח.
19. בדף שלו כתוב: "הרב ישראל רוזן - מהנדס" (הוא נפטר לא מזמן). ושלא תגידו שהוא מיקל יותר מדי, כי יש לו הסכמה על ספרו מהרב יצחק יוסף שליט"א.
20. פעם היה יהודי אחד במרסייל (בשנת תשל"ט), שפעם היתה לו שאלה בהלכה, ושאל את רבי אמייס כהן ע"ה הרב הראשי של תוניסיה (נפטר בשנת תשל"ד), ואמר לו: יש לי טלוויזיה כי משעמם לי ואני לא יודע ללמוד, האם אני יכול להדליק את הטלוויזיה מערב שבת ע"י שעון שבת, כדי שבלייל שבת אראה את כל המשחק "מונדיאל" שזה כדורגל עולמי. אמנם בארץ אומרים שהשידור זו עבודה של יהודים בשבת, אבל בחוץ לארץ זו עבודה של גוים (כי רובם גוים שם), ומה האיסור בזה!?

ספיקא, כיון שהערבי שם הוא משרת אצל בעל הבית, וכיון שיש אומרים שלא צריך שהיהודי ישים את הסיר על האש רק שידליק את האש בלבד (כדעת הרמ"א שם). וא"כ אפשר לעשות ספק ספיקא בשביל התיירים וכדו' שאין להם מקום אחר לאכול, ולהקל להם בזה¹⁴. אבל הרב מרדכי אליהו היה מקפיד על הדבר הזה, ואמר: **מרן פסק שהיהודי צריך לשים את הקדירה על האש. נקודה.** אמנם אפשר לעשות ספק ספיקא להקל בזה, אבל אני לא נותן הכשר לדברים שמיובאים מחוץ לארץ, רק בתנאי שהמשגיח מתחייב שישים את הסיר על האש כדעת מרן¹⁵. ואם אשכנזים יתנפלו עלי ויאמרו לי שהרמ"א מכשיר את זה, אין לי שום בעיה, אעתיק להם לשון מרן בזה, שיילחמו איתו לא אתי, וכי אני אומר את זה מלבדי!?

גם אתה תהיה רב ראשי

ז. הרב היה של כלל ישראל. לפעמים חייילים בצבא היו להם שאלות בהלכה, ורוצים ברכה או משהו אחר. אבל לא כל אחד יכול להתקשר אליהם, אלא יש "מוקדנית" ששומעת ומעבירה את הדברים לחייילים. פעם אחת חייל שאל שאלה והיו לו כמה דקות בלבד, אבל הרב מרדכי אליהו מברך אותו באריכות גדולה, היא שומעת אותו עד שזלגו לה דמעות, והתפלאה: **ככה הרב מברך אתכם?! איזו אהבה הוא מוריע עליכם!** הוא היה בן אדם רגיש מאד. הרב היה יתום מאביו (שהיה מקובל גדול) מגיל אחת עשרה, ופעם בא אליו ילד בוכה שהתייתם מאמו, אמר לו הרב: גם אני יתום מגיל אחת עשרה, ועכשיו אני הרב הראשי לישראל. אמר לו הילד: אם אני ג"כ אלמד טוב אהיה רב ראשי לישראל? ענה לו: בוודאי, כמו שאני רב ראשי גם אתה תהיה רב ראשי, למה לא?! **ככה היה מעודד אנשים, והיה מיוחד במינו להבין לנפשם של אנשים.** צריך ללמוד את הדבר הזה.

צריך לברוח מפרסומת

ח. אבל כל זה היה טוב עד שהתפרסם הרבה בגיל שמונים ואחת, כי מאז שביקשו מרבי שמואל זעפרני שליט"א (שיהיה לו רפו"ש ובריאות איתנה) לכתוב עליו ספר "דורש טוב לעמו", אחר שנה וחצי בליל שביעי של פסח, הרב הרגיש לא טוב. לקחו אותו לבית חולים, ומאז שנתיים היה סובל יסורי תופת. ואם נרגע מעט היו לוקחים אותו לקבר רחל אמנו, ושוב פעם היה סובל יסורים. בסוף ימיו, הביאו לו פרופסור מיוחד, שבדק אותו ואמר: הרב הזה יש לו שלושים מיני מחלות, איך אטפל בו?! שאלו אותו: כמה אתה לוקח? אמר להם: **לרב אני לא לוקח כלום, הוא חי בנס.** בגמרא (סנהדרין י"ד ע"א וצ"ב ע"א) הביאו כלל כזה: **"לעולם יהיה אדם קבל וקיים"**, כלומר תשב בחושך ותחיה¹⁶. אם אדם חי בצניעות זו הדרך הטובה ביותר. ומאז שהרב התפרסם על נסים ונפלאות והחכמה שעשה,

14. כשהייתי באמריקה, אמרו לי: איך תאכל אצל פלוני? הרי צריך שהמשגיח ישים את הסיר על האש, ואיך אפשר להסביר לגוי שם שצריך אוכל רק ממה שהמשגיח שם על האש? וכי הוא לא בן אדם?! אמרתי להם: תגידו לו שצריך "שומר שאבעס", כלומר מי ששם את הסיר על האש צריך שיהיה שומר שבת. וזה לא קשור לערבי או יהודי או נוצרי, כי גם יהודי צריך שיהיה שומר שבת. וככה ניצלנו מהויכוחים בזה.
15. ולא רק זה, אלא הבן שלו יבדל לחיים **רבי שמואל אליהו**, אמר: מקום שלא עשו כמרן, אני עושה לכלים האלה ליבון. והתפלאו: עד כדי כך?! אמר להם: כדי שילמדו לקח לפעם אחרת.

16. והגמרא שם מביאה משנה (נגעים פ"ב מ"ג) רמז לזה: "בית האפל אין פותחים בו חלונות לראות את נגעו", כלומר כאשר יש בית המנוגע, ובעל הבית הולך לכהן ואומר לו **"כנגע נראה לי בבית"** (ויקרא י"ד ל"ה), כלומר זה לא בטוח נגע ואתה תחליט. הכהן בא ובודק ומצווה לפנות את הבית, ואח"כ "ונתן את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית" (שם פסוק מ"ה). ואם הבית היה אפל בלי חלונות והכהן לא רואה טוב, מה עושים? לא פותחים בו חלונות, אלא שיישאר באופל והבית טהור. וככה צריך להיות גם בן אדם.

בזכותך! עוד אנשים יזכו ללמוד ב'בית נאמן' <<

רש"י ותוספות לא ידעו את זה, ולפעמים חיפשו דרכים איך לפתור את הבעיה הזאת. לכן אל תבלבל את המת.

יתכן שרבי יוחנן ידע מכלל פיתגורס

יב. אמנם יתכן מאד שרבי יוחנן בגמרא שם (ז' ע"ב) ידע את הכלל הזה, כי הגמרא פירשה ודחתה וסידרה את דבריו שם, ולבסוף (שם ח' ע"א) אמרה: "לחומרא לא דק", כלומר מה שאמר עשרים וארבעה בני אדם יכול להיות עשרים ושלושה בני אדם, והוא החמיר ולא דייק בזה. אמרתי למי שלמד אתי: אם נקח את דברי רבי יוחנן ע"פ הכללים שלומדים היום, כלל אחד איך מחשבים את הפא"י דהיינו יחס היקף העיגול לקוטרו, שמכפילים את הרחוב כפול 3.14²². ויש עוד כלל שכבר אמרנו, איך מחשבים אלכסון. והנה הגמרא שם אמרה "אמתא ותרי חומשי", אבל זה קצת יותר מזה (וע"ש בתוד"ה כל). ואם נקח את שני הכללים האלה, נוכל למצוא את דברי רבי יוחנן בדיוק בלי "לחומרא לא דק". והתפלאתי: למה לא נפרש ככה? אחרי שנים מצאתי שהרשב"ץ רבנו שמעון בר צמח (בשו"ת שלו סי' קס"ה), שהיה בקי בכל הדברים האלה (ושכח הכל כי הלך לאלג'ר ושם אין חכמה ואין תורה ואין כלום, ולכן שכח את כל הידיעות שלו), היה לו חבר שלמד אתו "אנבלשום אפרים"²³, ושאל אותו: איך מחשבים מקוה עגול? ענה לו: יש שני פירושים לזה, עגול כמו כוס או עגול כמו כדור, אמר לו: איך מחשבים כמו כדור? הוא כתב לו את הכללים וההוכחות לזה, והביא לו דברי הגמרא וכו' כי הוא יודע ללמוד (אבל הרשב"ץ בתשובה השמיט את ההוכחות והשאיר רק את הכללים). והרשב"ץ אומר לו: אל תפרש פירושים, כי חכמי התלמוד לא מסכמים לדבריהם, שהרי אמרו כל שיש ברחבו טפח יש בהיקפו שלשה טפחים, שזה פי שלש, ולא שלש נקודה ארבע עשרה. אבל אפשר לומר שרבי יוחנן סמך על זה, וממילא דבריו מדויקים. כשלמדנו את זה, לקחתי מחשבון והראיתי להם, שעל שמונה עשרה אמות הוא כתב: 17.999999, וא"כ יכול להיות שרבי יוחנן ידע את המציאות הזאת, וממילא הוא דייק עד הסוף. וכמה פעמים ע"י לימוד הגמרא אתה רואה דברים ומבין יותר, וכשאתה רואה דברי חכמי אומות העולם, הגמרא מאירה לך את העינים.

פסק הלכה בתפלין לפי כלל פיתגורס

יג. ויותר מזה, הרב וואזנר פסק הלכה ע"פ כלל פיתגורס, מה ההלכה? אם הריבוע של התפלין השתפשף מעט ואין בו את השיעור של חכמים, שמרן (סי' ל"ב סעיף ל"ט) אומר שצריך שיהיה אלכסון שאמרנו חז"ל, "כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא". מה הדין? הרב וואזנר אומר שהשיעור של הגמרא הוא קצת פחות מן האמת, כי התוספות הוכיחו שזה לא אמתא ותרי חומשי בדיוק אלא 1.414, ואם נאמר שהאחד זה אלף, אז לפי הגמרא האלכסון זה 1400 ולפי הדיקוק זה 1.414. וא"כ ארבע עשרה לעומת אלף ארבע מאות זה אחד ממאה, ולכן אם השתפשף בתפלין מעט - אחד ממאה, זה כשר להלכה (עיין בשו"ת שבט הלוי ח"י סימן קנ"ו אות ב'). אמנם מרן אמר שצריך אלכסון כמו שאמרנו חז"ל, אבל באמת ישנו אלכסון של חז"ל רק שחסר מעט, ואין בעיה בזה. אבל אם השתפשף יותר מזה, הבאתי בספר מקור נאמן

22. אמנם הגמרא (בסוכה שם) אומרת כפול שלש בלבד, אבל התוספות (עירובין י"ד ע"א, בד"ה והאיכא) מעירים שזה לא בדיוק. והרמב"ם (פירוש המשנה עירובין פ"א מ"ה) כותב "שלש ושביעית" שזה 3.14 אחוז, כי אם תחלק מאה לשבע תמצא ארבע עשרה. ויותר מזה, יש גם רמז במה שאמרנו בגמרא (חגיגה י"ב ע"א): "שדי" - שאמר לעולמו די, והמלה שדי בגימטריא שלוש מאות ארבע עשרה, שזה 3.14 בדיוק. למה אמר לעולמו די? כי העולם נברא עגול ורצה להתרחב עוד, אז הקב"ה אמר לו: יש לך כלל שלוש נקודה ארבע עשרה - פא"י "פוחת את ידך", אל תעבור את זה. **23.** "אן" זה נכבד. כמו שכותבים "דון" יצחק אברבנאל, אלא שבזמנו כתבו "אן", כלומר דון בלשון אפרים.

כלל²¹. זה מה שאמרתי, וזו החומרא שאנחנו מחמירים בזה, כדי שלא לעשות את הלכות שבת חוכא ואיטולוא, וכי זה נקרא שאני מחמיר בהלכות שבת?! היום יש נטייה כזאת שמקילים יותר מדי, אבל בסוף לא ישאר כלום. לכן לא כדאי לעשות את זה, כי "שבת" זה לא משחק ילדים.

"אמתא ותרי חומשי באלכסונא"

יא. שבוע שעבר דיברנו על "כלל פיתגורס", ואני רוצה להוסיף כמה מלים בזה. הרבה חושבים שהכלל הזה כתוב בגמרא, והיה תלמיד חכם אחד מהשייבה (ואח"כ הלך ולמד באוניברסיטה) שאמר לי: הכלל הזה כתוב בגמרא. שאלתי אותו: איפה מצאת את זה? אמר לי: הגמרא (סוכה ח' ע"א) אומרת: "כל אמתא בריבועא, אמתא ותרי חומשי באלכסונא", והרי זה ע"פ כלל פיתגורס, כי איך הכלל הזה? באורך אחד כפול אחד זה אחד, ברוב אחד כפול אחד זה אחד, סה"כ זה שתיים, והשורש המרובע של שתיים זה 1.4, וא"כ זה "אמתא ותרי חומשי". אמרתי לו: זה לא נכון, כי הגמרא דיברה דוקא על ריבוע בלבד, ואילו הכלל המפורסם היום מדבר אפילו על מלבן, שבו האורך והרוחב לא שווים. והנה אמנם הרמב"ם והתוספות יום טוב (ועוד) ידעו את הכלל הזה, אבל רבותינו הרב: "שעון שבת אסור". ואם לא נאמר ככה, אז הוא יעשה קידוש ויסתכל בכדור, וכאשר יאמר "ברוך אתה ה' מקדש השבת", הוא רואה שהכדור הזה הלך ועשה גול, ויאמר בטעות "מקדש הכדור"... ככה עושים?! לכן גם אם אפשר שזה מותר להלכה, אל תעשה דבר כזה, ולא להשתמש בשעון שבת.

21. ואם קבעת לפני שבת שבשעה עשר או אחת עשרה יכבה השעון, מה יכול להיות?! שיכבה. ואם אתה רוצה עוד ללמוד, אז תחפש מקום אחר (והיו כאלה שלוקחים גמרא לאור החשמל של העירייה ולומדים שם). ואם אתה לא יכול לעשות את זה אז תישן, "ויישן ויחלום שנית והנה שבע מנורות דולקות" (ע"פ בראשית מ"א ה'), ותקום ללמוד קצת מוקדם בבוקר. אבל מראש תביא בחשבון שאולי הלימוד ימשוך אותך. לכן אל תעשה "קונצים" בזה, כי לא נכון לעשות את הדברים האלה. צריך תמיד להיזהר הרבה בזה.

בזכותך!

עוד 500 אנשים יזכו ללמוד ב'בית נאמן'

בתרומה של 520 ₪
הנך זכאי להנציח שם
לברכה, הצלחה ולע"י

בתרומה של 260 ₪
הנך זוכה להיות שותף בהפצה של
500 עלוני "בית נאמן"

לפרטים ותרומות:

052-7120554 | 08-6727523

או באתר: <http://yh4.vp4.me/new>

אפשר לתרום גם ע"י << נדבנים >>

בסגנון מיוחד, ומספר שבימי מר זקנו הגיע לבגדאד חכם אשכנזי, רבי יהודה אשכנזי (זה לא רבי יהודה אשכנזי בעל בית עובד, אלא הכוונה רבי יהודה מחכמי אשכנז), וראה שהסופרים עושים תפלין לא מרובעים כמו שצריך, אז אמר להם שזה לא בסדר, ואמרו לו שהם לא יודעים לעשות מרובע. הוא ישב עם הסופרים שם, ולימד אותם איך לעשות מרובע בדיוק ע"פ מחוגה. ומר זקנו גזר על הבבלים שיניחו תפלין בלי ברכה עד שילמדו לעשות מרובע, ועשו ככה. והבן איש חי שואל: מה יהיה עם כל הדורות שעברו שהניחו תפלין לא מרובעים לגמרי, היתכן שלא יצאו ידי חובת מצוה חביבה כזאת?! והוא כותב שם: **"ומלתא כדנא, אין הדעת יסבלנה"**²⁹ (ככה הוא כותב שם בחרוזים ע"ש), כלומר הדעת לא תסבול את הדבר הזה. והוא הביא שם פתרון נפלא לזה, ממה שאמרו בגמרא (מכות י"א ע"א) שרב מעיד על רבי חייא: **חזינא תפלין דבי חביבי** (כלומר של דודי רבי חייא)³⁰, **שהיו תפריים בפשתן**. והרי תפלין שתפריים בפשתן פסולים, ואיך יתכן שרבי חייא דודו של רב, שאמרו עליו "כמה גדולים מעשי חייא" (בבא מציעא פ"ה ע"ב), וברייתא דרבי חייא מותבינן מינה (חולין קמ"א סע"א), התפלין שלו פסולים?! אלא כיון שעשה את התפלין האלה בכוונה טהורה, אפילו אם טעה בפרט מסויים זה נחשב לו כמצוה. ואמנם הדורות האחרונים מדייקים ועושים בגידים, אבל מי שבעבר עשה בפשתן יצא ידי חובה. ולכן גם אלה שעושים תפלין מרובע לפי מראית העין, הרי זה מה שיכולים לעשות, "לא דיברה תורה למלאכי השרת", צריך לעשות מה שאפשר בזה.³¹

ברכנו בברכה המשולשת בתורה הכתובה

טז. בעבר דיברנו איך מפסקים את המשפטים בנוסח של "ברכת כהנים". **אבא ע"ה** (שו"ת איש מצליח ח"א חאו"ח סי' כ') אומר שצריך לומר "ברכנו בברכה המשולשת, בתורה הכתובה". ולעומת זה נמצא

29. אבל לא אומרים אין הדעת יסבלנה אלא "הדעת לא תסבלנה". כי הדעת לשון נקבה. ומלת "אין" נופלת רק על הוה ולא על פעל עתיד.

30. מה זה "חביבי"? אח של אבא, כלומר "חבי" פירושו אח אבי (האל"ף מובלעת), אלא שהוסיף עוד "בי" כדי שיהיה ביבי...

31. וזה גם פותר לנו את הבעיה של מחלוקת רש"י ורבנו תם בתפלין. אמנם יש אומרים שהיו מניחים את שניהם (עיין בעלון מס' 21 אותיות ל"ו-מ"א, ובהערות לבן איש חי ש"א פרשת וירא אות כ"א), אבל אי אפשר לומר ככה, כי בוודאי שרש"י הניח רק את הסוג שלו בלבד, ורבנו תם הניח רק את הסוג שלו בלבד, וכי יתכן שאחד מהם נחשב קרקפתא דלא מנח תפלין?! לא יעלה על הדעת דבר כזה, איך נוכל לומר על רבותינו הגדולים גאונים וראשונים "קרקפתא דלא מנח תפלין"? אלא כיון שכל אחד התכוון לשם שמים, כי אחד הבין מהגמרא שהסדר כדעת רש"י כי זה הפשוט, והשני הבין מהגמרא שהסדר כדעת רבנו תם. וגם רבנו תם לא סמך על זה מדעתו, אלא ראה את זה בגאונים. וא"כ שניהם כשרים (עיין בעלון שם אותיות ט"ז-כ"ז).

ולכן מי שפעם אחת טעה והניח תפלין של רבנו תם ובירך עליהם, לא קרה כלום. פעם אחת יהודי אשכנזי בביהכ"נ גדבורנא טעה ובירך על תפלין של רבנו תם (כי הם מניחים אותם בזה אחר זה), ואמר לי: אוי ואבוי, בירכתי ברכה לבטלה. ואח"כ אמר לי: **יש לנו קבלה מפי הרב שר שלום מבלז** (שהיה האדמו"ר הראשון של בלז, נפטר בשנת תרט"ו), **שכל אדם בעולם צריך לטעות פעם אחת בחייו ולברך על תפלין של רבנו תם**. אמרת לי: אתה יודע למה? כי "שר שלום" ראשי תיבות גימטריא שש מאות, וגם ר"ת (רבנו תם) גימטריא שש מאות... והוא שמח מהחידוש היפה הזה. פעם אחת **הרב עובדיה ע"ה** טעה ובירך על תפלין של רבנו תם, וכל היום כולו היה בוכה,

וכששאלו אותו אומר שלא קרה כלום. אח"כ בא אליו המזכיר, ושאל אותו: למה הרב בוכה? אמר לו: בירכתי ברכה לבטלה על תפלין של רבנו תם. אבל לא צריך לבכות על זה, כי יום אחד עשית כמו רבנו תם, לא קרה כלום. והנה אפילו רבי חייא התפלין שלו כל ימי חייו לא היו כשרות, אלא כיון שאדם עושה לשם שמים אין בעיה בזה.

(ח"א סי' נ"ד) דברי שני חכמים בזה. **הרב צבאן ע"ה** כתב כמה חידושים בכתב יד ונכנסו לספר נפש חיה (מערכת הרי"ש אות י"ב בנד"מ), וכל הדברים כתובים בראשי תיבות, והוא כתב ככה: "אם השתפשף קצת מהריבוע של התפלין של ראש, עיין להרב ערוך השלחן סימן ל"ב אות ע"ז (נזכור "לב עז"), שאמר שאנחנו לא מלאכים"²⁴. כלומר אי אפשר לדייק עד הסוף, ותמיד חסר קצת. וככה כתב עוד חכם אחד. ולכן להלכה, כמה שתוכל לדייק ולעשות מרובע בדיוק זה טוב, ואם אי אפשר אז יהיה חסר קצת אין בעיה בזה. אמנם הרב וואזנר כתב עד אחד ממאה, אבל היום לפעמים עוברים את זה.

למה הבא סאלי לא בירך על התפלין?

יד. ויש דבר מענין מאד, **שהבא סאלי ע"ה לא היה מברך על התפלין**. אמנם שמעתי שכל שנה היה מזמין תפלין חדשים מהודרים²⁵, אבל היה מניח אותם ולא מברך עליהם. ולא ידעו את הסיבה לזה. עד שמצאתי שהמקור לזה בשו"ת זרע יעקב²⁶ של חכם אחד **רבי יעקב בן נאים**, שהיה בן דורו של החיד"א שהעריך אותו מאד²⁷, והוא כתב שם (חאו"ח סי' ב') שלא לברך על התפלין, למה? כי אנחנו לא יכולים לעשות תפלין מרובעים בדיוק. הספרדים לא היו להם את הכלים והמכשירים למדידה שהיו לאשכנזים, כי האשכנזים ישבו במדינות של חופש ושם כל דבר עושים בדיוק²⁸. אמנם מאז מה שכתב זרע יעקב הספרדים כבר התקדמו בזה, אבל הרב בבא סאלי ז"ל כנראה ראה את דברי זרע יעקב (שהיה חכם מרוקאי), ועשה ככה. **ולמעשה היום כל התפלין מרובעים, ואפשר לברך עליהם בלא שום בעיה בזה.**

מה יהיה על אלו שהניחו תפלין לא מרובעים לגמרי?

טו. בימי סבו של הבן איש חי רבי משה חיים, היתה שאלה כזאת על התפלין. והבן איש חי בשו"ת רב פעלים (ח"ד חאו"ח סימן ב') כותב את זה

24. בהתחלה התפלאתי: וכי היינו חושבים שאנחנו מלאכים?! אבל בדקתי במקור והוא לא כתב ככה, אלא אמר שם: "לא ניתנה תורה למלאכי השרת", וזה לשון הגמרא (יומא ל"ע"א).

25. מזמין אותם מסופר אחד ירא שמים רחמים בלמס. פעם קראתי תהלים, ואני מוצא שם "בלמס" מתחבא שם, "תאות לבו נתת לו וארשת שפתי בל מנעת סלה" (כ"א ג'), ראשי תיבות בלמס.

26. על פיו אנתנו נוהגים במתנות לאביונים בפורים, שלא לפחות משיעור שיכול לקנות שלוש ביצים פת (שם סי' י"א), וגם הבן איש חי (ש"א הלכות פורים אות ט"ו) פוסק ככה. וזה ע"פ זרע יעקב. אח"כ התגלה שהריטב"א (בחיודושי למגילה דף ז' ע"א) כתב שמספיק בפרוטה, והאדמו"ר מליובאוויטש ע"ה כתב ככה. אבל זה לא מתאים שמתנות לאביונים ביום פורים יהיו רק פרוטה "סנט" אחד, ולכן לכתחילה עושים כמו זרע יעקב (ועיין בשו"ת איש מצליח כרך ג' חאו"ח סי' מ"ט ובנספח לאיר עמו"ה).

27. החיד"א לא זורק תוארים, וכל תואר שלו מדויק להפליא. היום יש ספר "הגדולים" חדש של הרב אהרן וואלדען (הם כותבים ככה, ואל תגידו וואלדען אלא וואלדן), אבל הוא זורק תוארים בלי סוף, "חסידיא ופרישא, בוצינא קדישא, איש המופת", ועוד פעם חוזר על התוארים האלה בספר אחר. ואילו אצל החיד"א "כל מלה בסלע", ולא יוסיף תואר אחד שלא כדין. לדוגמא הנודע ביהודה שהיה גאון עולם, פעם אחת התיר להתגלח בחול המועד לאדם שהיה צריך להיפגש עם שרים, כי אם לא יתגלח ישאלו אותו: מה קרה לך? יש לכם אבל או תג? ולכן אחרי שהקשה קושיא בגמרא (מועד קטן ג' ע"ב), וצירף את דעת רבנו תם בטור (או"ח סי' תקל"א) והקשה על זה, הגיע למסקנא שיכול להתגלח ע"י פועל עני שאין לו מה יאכל. אבל כל חכמי דורו חלקו עליו, וגם הרב חיד"א (שם הגדולים מערכת ספרים ערך נודע ביהודה) כתב שהוא גאון עולם אבל חלקו עליו, וכותב ככה: והגם שבענין גילוח בחול המועד "נטה קו" כלומר נטה מהדרך, אפילו הכי כולם יודעים שהוא גאון עוז תפארת ישראל, ודבריו נפלאים ומתוקים מאד, ורק בדרך הזה טעה, ולא קרה כלום. ככה דרכו של הרב חיד"א שלא זורק תוארים סתם.

28. העולם חושבים שהסרגל הוא הכי מדויק, ופעם מישהו כתב על הרב עובדיה: "שכלו ישר כמו סרגל". אבל באמת הסרגל לא מדויק, ויש כללים אחרים למצוא את הדיוק, והם כתובים בסוף שו"ת מעיל צדקה של הגאון רבי יונה לאנדסופר (דף ס"ט), שכתב שם בשני עמודים כללים איך לעשות ריבוע מדויק במחוגה, כי זה הכי מדויק בעולם.

קו בית נאמן
0799-270505

הקו כולל:
שלושת תמיכה ותהומות עבור העלון הקדוש
רשימת מוקדי הקרנת שיעור של גאון ישראל מרן שליט"א
שלושת קישור ישיר למפסי העלון ברחבי הארץ
שמיעת השיעורים
הודעות הקוראים והודעות מערכת
נקודות הקרנה או מפייס שעדיין לא מוזכרים בקו
נא לדעתך בשלוחה 2

בספר באר שבע³² (חידושי תמיד דף ל"ג ע"ב) שצריך לומר "ברכנו בברכה המשולשת בתורה". ומה זה "בברכה המשולשת בתורה"? ברכה אחת שיש בה שלשה חלקים, כלומר בברכה שכתובה בתורה בשלשה פסוקים, ולעולם לא צריך לומר "בתורה הכתובה" אלא "המשולשת בתורה" (עיין בעלון מס' 115 אותיות ח' ט' וב"לדי גאולה" בעלון הנוכחי). והרבנים העורכים של העלון אמרו לי, שבתוספי הרא"ש במסכת סוטה (דף ל"ח ע"א), כתוב: "ברכנו בברכה המשולשת הכתובה בתורה". ומשמע שצריך לומר "בברכה המשולשת, בתורה הכתובה" כדעת אבא. אבל אי אפשר לתפוס הדברים כפשוטם, כי הוא אומר שם: "בברכה המשולשת הכתובה בתורה וכו' עד שיגיע עד האמורה מפי עבדיך הכהנים", ומה זה "הכתובה בתורה"? משמע שהברכה הזאת כתובה בתורה ע"י משה, וכי רק הברכה כתובה! הרי כל התורה כולה נכתבה ע"י משה. ואי אפשר להביא נוסח שיש בו "וכו" ולבנות עליו הוכחה.

בשביל לדעת את האמת צריך לפנות לחכמים בזה

32. זה גאון גדול לפני ארבע מאות שנה, תלמידו של מהר"ל מפרגא.

33. לפני כמה שנים הדפיסו את סידור "איש מצליח", ועשו מלת "קאים" מוסגרת, וכתבו למטה: "עיין בקונטרס לאוקומי גירסא בסוף הסידור", אבל בסוף הסידור אין לאוקומי גירסא, פלא פלאים... התחילו להתנפל עלי על זה, ונשא השעיר עליו את כל עוונותם אל ארץ גזירה" (ויקרא ט"ז כ"ב), אני השעיר של כל השעירים של הדור הזה. אבל באמת יש קונטרס "לאוקומי גירסא" אלא שהשמיטו אותו בסידור שם. ואם היו שואלים אותי, הייתי אומר להם שיש לי קונטרס "לאוקומי גירסא", בסוף החומש המדוייק איש מצליח, ושם (בשלח ט"ז י"ח) הבאתי מקורות רבים לזה.

34. היה לנו דבר כזה בספירת העומר, שכתוב בסידורים: "הרחמן הוא יחזיר העבודה למקומה במהרה בימינו", והרי קודם כל יבנה בית המקדש ואח"כ יחזיר את העבודה למקומה. זו קושיא של רבי עמוס כהן זצ"ל (הוא היה רב באשדוד, ויש לו כמה ספרים: ויען עמוס, דברי עמוס, ויאמר עמוס). והוא אמר לי: הערבים אומרים

ב-12 כרכים מהדורים

בשורה משמחת
ללומדי התורה הקדושה

יצא מחדש הסט המבוקש
ערך השולחן
על 4 חלקי שו"ע

לרכינו גאון עוזינו רבי יצחק טייב זצוק"ל
בסדר חדש מתוקן משגיאות | באותיות מאירות עיניים

מבצע לרגל שבוע הספר
25% הנחה
ממחירון 5-5 תשלומים

מוקד הזמנות:
ריד הספרים רחוב מאה שערים 6 ירושלים
טל-פקס: 02-5370016 פלא. 052-5671875/6
s025370016@gmail.com
מקור הספר מלכי ישראל 3 ירושלים

32. זה גאון גדול לפני ארבע מאות שנה, תלמידו של מהר"ל מפרגא.

כידוע עילוי גדול הוא לנשמות הנפטרים להנציח את שמותיהם בספרי לימוד אשר ילמדו בהם תלמידי חכמים

לכן מכון "ארח צדיקים" יצא במבצע גדול ונרחב אשר בו אדם הרוצה להעלות את נשמת יקיריו למקום גבוה בגן עדן יוכל בתרומה למוסדות לעשות כן.

בתרומתכם אנו ננציח את שמות יקירכם

בטח ספרי מנחם הגאון רבי רחמים ז"ל חזינה הכהן זצ"ל ואנן נחלקם לשיבות, סוללים ובני מודש שילמדו מתוכם.

וכך תעשו נחת רוח לקרובי משפחתכם בקלות ללא מאמץ כלל

לפרטים והזמנות: **08-6727523**
050-4174471
(בבקר מהשעה 1:30-8:30 ובערב מהשעה 22:00-20:30)

ארח צדיקים
בירייה

מותר לי לומר הכל... כי ב"ה יש לי הרבה מקורות וראיות לזה. לכן אמרתי שבלי נדר כל פעם ניקח תשובה מספר "מקור נאמן", ונסביר את הדברים בהרחבה, כי בספר הכל כתוב כמו הלכה פסוקה, אבל באמת יש מקורות והסברים לזה, וככה הכל יהיה מובן. ובעז"ה נגיע אל המנוחה ואל הנחלה, אמן ואמן.

מי שברך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל השומעים ברדיו "קול ברמה", ואת כל הקוראים בגלינות של "בית נאמן", שיזכו לבנות בית נאמן בחייהם, להמשיך הם ובניהם ובני בניהם בדרך התורה והמצוות, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן ואמן.

לא משתבש, ומי שאומר כמו העולם לא משתבש, "ובלבד שיכוין את לבו לשמים", כי זה מה שחשוב ביותר.

מקורות נאמנים ל"מקור נאמן"

יח. יש לנו כאן ספר "מקור נאמן". ואני בדרך כלל בורח מלומר הלכות בהלכות שבת, כי אם אני מיקל אומרים לי שצריך להחמיר, ואם אני מחמיר אומרים לי שצריך להקל, "הרי זה חמור גמל" (עירובין ל"ה ע"א, ועוד), זה מושך מכאן וזה מושך מכאן. אבל בדברים של תפלה

"נג'בו אלחצירה אקבל אלג'אמע", כלומר מביאים את המחצלת להשתחוות עליה בתפלה לפני שבונים את המסגד, והרי קודם כל תבנה את המסגד ואח"כ תביא את המחצלת. לכן להבדיל כאן צריך לומר "יבנה בית המקדש ויחזיר העבודה". אמרתי לו שזה נכון. ומצאתי בתוספות (מגילה כ' סוף ע"ב, בד"ה כל) שכתבו כמו הנוסח הזה. ואח"כ מתברר שיש עוד מקורות לזה כמו מחזור ויטרי ועוד, רק שאין לי אותם.

הנחות לרגל שבוע הספר

חמשה חומשי תורה עם פירוש "תורת רחמים" למנחם נבי רחמים חי חויתה הכתב זצ"ל

חיים ושלום וירוע יצחק על התורה למנחם נבי רחמים זצ"ל

תהלת ה' מאמר רחמים תקפו של נס יונת לחשיך גם בצרפתי

צרפתי מנחת ערב טועמה חיים

הספר החזון והמהפכה הופיע בעקבות עשר מהפכות שחולל מנחם נבי רבנו שבדיה יוסף זצ"ל בחזונו הגדול בכתיבתו ועריכתו של הסופר רב עובדיה חן

מוקדי מכירת ספרי המכון: ירושלים | רחוב הקה"ת
 22 גבעתי שאול | [בחאום חיראש] | קוחח כויסה 0544444444-054 |
 בני ברק: 052-8169435 | הנות הספרים בישיבת "כנסת רחמים" עירוהל 26 | אלעד:
 רח' יוסי בן קססא 41 | טבריה: 054-2477622 | קריה גת: הנות תשמ"שי קדושה
 "מחשבה נהורה" [בתאום במשרד] | אשקלון: הנות מוריה רחוב העבודה |
 אשדוד: 050-4174471 | בחנות ספרים אצל ר' יהודה ח'דאד ח'רכ מסחרי
 רבני' ליה סופר חל' | שאר אזויר: האורז: 050-4174471 | או 08-6727521

050-4174471 | 08-6727523

rahamim12@012.net.il

אשכול הכופר

מחירי חסון
 על התורה
 פרשת קרח

מחירי חסון של מורנו ורבנו מנחם נבי רחמים זצ"ל רבני רחמים זצ"ל רבני רחמים זצ"ל רבני רחמים זצ"ל

מ"ט, א') סמיכות הפרשה לעיל מזה כתיב פרשת ציצית וסמך ליה ויקח קרח. רמז למ"ש ז"ל הביא בידו טלית שכולה תכלת ואמר לו זו חייבת בציצית או פטורה.

שם) ויקח קרח. בגימטריא ה'וא מק'ח ר'ע עם ב' כוללים. וכן ויקח קרח ב'ן יצה'ר בגימטריא לק'ח מק'ח ר'ע לעצמו' עם ג' כוללים לרמזו מ"ש רש"י בשם רז"ל (סנהדרין ק"ט ע"ב).

ובעיקר מאמרם ז"ל (סוטה י' ע"ב) שלקח מקח רע לעצמו נראה לפרש במ"ש רז"ל (במדבר רבה י"ח) על פסוק (תהלים ק"א ה') גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל כי מי שיש לו מדת הגאווה תיקונו הוא לומר לו ראה שיש גדולים ממך בממון ואתה נחשב עני לנגד, ומי שיש לו חמדת ממון תיקונו הוא לומר לו ראה הפחיתים ממך ולמה תיגע להעשיר הלא כבר מצאת דייך כי אתה עשיר גדול.

והנה שיש לו מדת הגאווה ומדת החמדה גם יחד אין לו שום תיקון כי אם תבוא להסיר ממנו מדת הגאווה באמרו אליו ראה שיש עשירים יותר ממך ולמה תתגאה אז אתה מגביר עליו מדת החמדה כי בזה הוא חומד ומתאוה להיות עשיר כמותם, ואם תבא להסיר ממנו מדת החמדה באמרו אליו הלא אתה איש עשיר גדול ויש פחותים ממך בזה אתה מגביר עליו מדת הגאווה כי בזה הוא מתגאה.

וזהו גבה עינים דהיינו מי שהוא גאה, ורחב לבב דהיינו שיש לו חמדת ממון, אותו לא אוכל - שאיני יכול לתקנו, כי התיקון למדת הגאווה קלוקל למדת החמדה וכן בהפך, ולכן אין בו שום תיקון. והנה קורח היתה לו מדת הגאווה שבקש להיות כהן גדול, וגם היתה לו חמדת ממון וא"כ אין לו שום תרופה, ולכן אמרו רז"ל שלקח מקח רע לעצמו שהמקח שלקח - הם המדות המגונות - הוא רע בהחלט שאין בו שום תרופה ודומה למי שיש לו חולי הקדחת והצנה שאם יתן לו הרופא רפואה לחולי הקדחת שהוא דבר קר לקרר החום אזי

מ"ט, ב') אנשי שם. כתב הרב בעל הטורים ז"ל בחכמה ובעושר ע"ש. ואפשר לרמז חכמה עושר אותיות שלישיות הם אותיות "שם", וזהו אנשי שם.

מ"ט, ג') ויאמרו אליהם רב לכם. נראה לפרש דהנה הם ערערו על המלכות שניתנה למשה רבינו ע"ה ועל הכהונה גדולה שניתנה לאהרן הכהן. והנה נודע שההוראה היא לכהנים כדכתיב (יחזקאל מ"ד כ"ג) ואת עמי יורו בין קדש וגו' וכן כתיב (מלאכי ב' ז') כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו וגו'.

ונמצא שערערו על המלכות של משה רבינו ע"ה ועל הרבנות של ההוראה שניתנה לאהרן הכהן. וזהו ר'ב ענין רבנות, ל'כ'ם אותיות מלך, לרמז שערערו על המלכות והרבנות כנז'.

ילדי גאלה

לע"נ גאלה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה
בית נאמן לילדים מתוך שיעורו של מרן ראש הישיבה שליט"א

גליון 73

א' בתמונה?

לתמונה
תספור

המשנה (אבות פרק ד' משנה ד') אומרת **רבי לויטס איש יבנה אומר, מאד מאד הוי שפל רוח בכני כל אדם, שתקות אנוש רמה** [תולעים], הרמב"ם (בפרוש המשנה) מאריך כאן, ואומר שכל המדות הולכים בדרך האמצעית (ובזה הוא מפרש מה שאמר רבי (מסכת אבות פרק ב' משנה א') 'תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם'). אבל חוץ משתי מדות שצריך לברח מהם כמה שאפשר, והם הפעם והגאווה. הפעם, לפעמים קשה מאד לשלט עליו, והרמב"ם (פרק ב' מהלכות דעות הלכה ג') כותב לעשות פעם הפנים ולא פעם הלב. אבל לגבי הגאווה, אין לאדם על מה להתגאות בעולם, ויזכר את המלים האלה "שתקות אנוש רמה", כי סוף האדם רמה, אז על מה הוא מתגאה?! ויש מפרשים "שתקות רמה - אנוש", כלומר הרמה מחכה לאדם שימיתו והיא תאכל אותו. לכן מרן הרב עובדיה זצ"ל אמר שלא לכתב הרבה תוארים על המצבה שלו, ובאמת כתבו עליו שתי מלים ממש. ופעם אמר שאם יכתבו על אדם "היקר

עבדך, אבל לכאורה יש שאלה על זה: מה השפה הזאת "בתורה הפתובה"? הרי צריך לומר **הפתובה בתורה**. ואבא הסביר, שאם תאמר הפתובה בתורה על ידי משה, יהיה משמע שכל התורה נכתבה על ידי משה אחרי, ורק הברכה הזאת - משה הכניס בתוך התורה, ולכן אומרים "בתורה הפתובה על ידי משה". ואם פן צריך להפסיק ככה: ברכנו בברכה המשלשת, (אשר) בתורה הפתובה על ידי משה עבדך. מרן הרב עובדיה זצ"ל (שו"ת יביע אומר חלק ח' חלק אורח חיים סימן י"א אות כ"ב) אמר שזה דחק, והפשט הוא "הברכה המשלשת בתורה". אבל הוא לא ענה על השאלה של אבא. אלא שבאמת אפשר לישב המנהג הרגיל, ש"הברכה המשלשת" הפונה שמחלקת לשלשה: ברכך לבד, יאר לבד, וישא לבד, וכן פרש הרב באר שבע, ולכן מי שרוצה לקרא כמו המנהג הפשוט (לומר בברכה המשלשת בתורה) זה בסדר ויש לו על מה שסמוך. (גליון 115 אותיות ח' טו', וראה שם עוד. וראה עוד בגליון הנוכחי אותיות ט"ו, יז').

הלכה נאמנה

בנסח "נשיאות פנים" שאומר החנוך כשאין פניהם כתוב: **"ברכנו בברכה המשלשת בתורה הפתובה על ידי משה עבדך"**, וכלם אומרים "בברכה המשלשת בתורה", אבל אבא זצ"ל אומר שזו טעות, כי כשאומרים כן משמע שהברכה הזאת כתובה שלש פעמים בתורה, או שמופיעה פעם שלישית בתורה. ובאמת זה לא נכון, כי היא מופיעה רק פעם אחת, ולא נכתבה בעוד מקום אחר בתנ"ך. ולכן אבא אומר שצריך לומר כן: **"בברכה המשלשת", כלומר ברכה שיש בה שלש חלוקות, "בתורה הפתובה על ידי משה עבדך"**. ולא לומר "המשלשת-בתורה". ומה הפרוש בתורה הפתובה? צריך להוסיף [כפריכול] מלת "אשר", וזו הפונה: ברכנו בברכה המשלשת, (אשר) היא נמצאת (בתורה הפתובה על ידי משה

תשובה ניתן לענות בקו בית נאמן
23 שלוחה 079-9270505
בין הפותרים נכונה יוגרל פרס
(נא לציין שם וטלפון)

חידה

שני פרושים שונים אבל באותה גימטריא. מה הם?

(תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי)

תשובות ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 21 | בין הפותרים נכונה יוגרל פרס (נא לציין שם וטלפון)

שמות הווכים:

שי יפוח קרית מלאכי
מ. עזרי אשדוד
נא לשלוח התשובות עד יום שני בערב

ב. בעל כנסת הגדולה, הרב חיים בן ישראל בנבנישתי. והרב אפשטיין (מקור ברוך ח"א דף של"ז ע"א) אומר: תכל שלא החלפנו מאפשטיין לבנבנישתי. אבל זה בסדר ולא קנה כלום, והעקר שגשגארה אותה הרוח, כי הסגנון שלו הוא סגנון ספרדי. בחו"ל קראתי את הספר שלו "תורה תמימה", ואמרתי: זה לא אשכנזי, כי האשכנזים מדברים בעמקות עם ראשי תבות וסופי תבות וכו', ואלו הוא מדבר כמו ספרדי, מאיפה למדת את הסגנון הזה? הרי היית שם בפניסקו. אחר כך נודע לי שהוא יצא מזרעו של הר"ה (שהיה ספרדי). (גליון 106 הערה 25, וגליון 4 הערה 4, וגליון 7 הערה 15).

ד. "הנץ האסטרונומי", פרושו, שבבקר יש לנו הרים "הרי מואב" שמכסים לנו את המזרח, ואלו בערב אין לנו כלום ברוך ה' כי יש לנו גם במערב, וגבול גם והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים" (במדבר ל"ד ו'). ולכן בערב אתה רואה את השקיעה בים התיכון, ואלו בבקר אתה רואה את הזריחה קצת מאחר בגלל ההרים. ואם פן איך נוכל לחשב מתי הזריחה אלו לא היו הרים? יש חשבון פשוט מאד: אם תדע את הרגע של חצות היום, תבדק כמה שעות מאז עד השקיעה, תחשב אחרונות את אותם השעות לפני חצות היום, ותדע בדייק את זמן "הנץ האסטרונומי". וזה בערך שש או שבע דקות לפני הזמן שכתוב בלוח שלנו, כי אנחנו עושים לחומרא עד שתעלה כל השמש ונראה את פלה. (גליון 106 הערה 19).

א. רבי פנחס הורוץ מחבר ספר ההפלאה והמקנה, הוא אחיו של רבי שמעלקה ("שמעלקה" זה שמואל, "קה" זו מלת חפה כמו חיימ'ה). רבי פנחס היה רבו של החתם סופר. (גליון 116 הערה 4).

ב. רבי אשר מזרחי ז"ל פותב שירים וגבלו כנור של רוח הקדש. בשיריו יש נשמה בשיר "בתי צאי" הוא אומר: "הביטי רעינה עדינה", כמה עולה בגימטריא המלים "רעינה עדינה"? ארבע מאות עשרים וארבע, כהגימטריא של "משיח בן דוד", כלומר הביטי רעינה עדינה באותו הזמן. (בשיר הזה יש טעות קטנה "וישמע בחצוצות עיריך", ככה נדפס בדפוס הישן. אבל לא אומרים ככה, אלא "עיריך", כי "עיר" ביחיד ו"ערים" ברבים ולא עיריך. לשפת זאת בהמשך אומרים "שיריך", כי "שיר" ביחיד ו"שירים" ברבים. שיריך ביחיד ועיריך בלי יו"ד. זה המיקוד במהדורת הספר של ר' אשר מזרחי שהגהנו אותה (ועדן נשארו שם כמה שגיאות קטנות נשארו אותם למהדורא אחרת אם רצה ה'). (שם אות ב' והערה 1).

ג. הרב ברוך אפשטיין זצ"ל יש לו ספר מתוך מדבש "מקור ברוך" ארבעה כרכים, ואם אתה לוקח כרך, לא תוכל לישן עד שתגמור אותו (אבל יש לי מלא הערות בספר הזה, ובהזדמנות נוציא את ההערות האלה). הוא היה מזרעו של הר"ה [בנבנישתי] והמשפחה הזאת נחלקו לשתיים: בזמן גרוש ספרד, חלק באו לאשכנז ומצאו עיריה בשם אפשטיין, אז נקראו כן, וחלק באו לאיזמיר [שבתורקיה], וזה משפחת "בנבנישתי" של מרן החת"ב

שור: הרה"ר שמואל עירא שליט"א